

Pericopa VaYeṭe - Rahel și Lea, femeia ca soție și femeia ca mamă [anul 5780]

După o tradiție foarte veche, despre care aflăm în capitolul 2 al lui "Seder Olam Raba" (prima carte evreiască de istoriografie din secolul al doilea e.n.), Rahel și Lea (Lia) erau gemene. Precum în cazul gemenilor Iacov și Esav, tot așa și la gemenele lui Lavan, Lea a fost numită cea mai mare și Rahel cea mai mică: "Și Lavan avea două fiice, numele celei mai mari era Lea, iar al celei mai mici Rahel" (Geneza 29:16). Yaakov, atunci când a vorbit cu Lavan despre viitoarea căsătorie, i-a spus exact pe care dintre ele o vrea: "pe Rahel, fiica ta cea mică" (Geneza 29:18).

Citind Toraua, desoperim două femei total diferite: una activă și cu multă inițiativă, iar cealaltă domestică și pasivă. Apariția impunătoare a lui Rahel este vizibilă din primul moment; ea este frumoasă și se învârtă cu dezinvoltură printre ciobani. După ce îl întâlnește pe Yaakov, se grăbește să-și anunțe tatăl despre ruda care a ajuns la ei. Iacov s-a îndrăgostit de Rahel de la prima vedere (Geneza 29:18) și a ales-o ca soție a lui pe viață. Dar lui Rahel nu i-a fost de ajuns să fie doar soția lui Iacov; ea și-a dorit să fie și mama copiilor lui. Când, după ani buni de încercări zadarnice de a rămâne însărcinată, ea rămâne stearpă în continuare, salvează situația introducând-o pe sluga ei Bilha în casă, ca să-i fie soție lui Iacov.

Rahel își exprimă sentimentele într-un mod explicit și scrierea care ne vorbește de obicei cu aluzii, ne spune, de data aceasta, foarte clar, că ea o invidia pe sora ei (Geneza 30:1). Invidia asta este evidentă în afacerea cu mandragorele; Rahel îi propune sorei ei ca, pentru mandragorele adunate de fiul ei, Ruben, să-i predea noaptea patul ei surorii sale, ca ea să se culce cu Iacov (este clar, de aici, că Iacov dormea cu Rahel și nu cu Lea). Ironia sortii ! A doua oară Iacov se culcă cu Lea contra voinței sale, de data asta la rugămintea surorii sale, Rahel.

Cu toate astea, locul lui Rahel, acela de preferată a lui Yaakov nu se schimbă. Când le cheamă pe cele două soții să se consulte cu ele, numele lui Rahel apare primul : "Atunci Iacov a trimis să le cheme pe Rahel și pe Lea" (Geneza 31:4) și la fel și în alte părți: "Atunci Rahel și Lea au răspuns" (Geneza 31:14). Iacov a avut grijă ca înaintea întâlnirii cu Esav "să pună pe Rahel și pe Iosef în urma tuturor" (Geneza 33:2) ca să fie păziți. În concluzie despre Rahel: o soție iubită, foarte activă și independentă.

Lea, spre deosebire de ea, apare în ansamblu ca o mamă. Ea își ascunde frumusețea feminină după un voal și tot ceea ce se vede sunt ochii săi "blânzi" (Geneza 29:17). Cuvântul ebraic "rach" folosit aici înseamnă moale, adică ochi moi, blânzi. Midrașul are două explicații. Unii comentează ca "ochi triști", iar alții înțeleg "ochi frumoși". Și în Targum Onkelus (traducerea în aramaică) apare "ochi frumoși". Adică ambele fete erau frumoase. Lea suferă fără încetare din cauza iubirii mari a lui Yaakov pentru Rahel, spunându-i, deși acuzația adusă surorii ei este neîntemeiată, întrucât mandragorele erau, dimpotrivă, biletul de intrare a lui Yaakov în patul ei: "Nu-i destul că mi-ai luat soțul, de vre acum să iei și mandragorele fiului meu !" (Geneza 30:15). Ea are speranța ca, prin copii pe care i-a născut, să întărească legătura cu Yaakov. Toate gândurile ei duc spre Iacov și asta se reflectă și în numele date fiilor ei (despre care, de data asta, nu vom vorbi). Ceea ce este evident este faptul că ea va rămâne de cele mai multe ori pasivă, din momentul în care tatăl ei a dat-o lui Iacov ("a luat-o pe fiica sa Lea, a adus-o la el", Geneza 29:23) și până în clipa morții. Chiar și când Lea se autodepășește, devenind, în mod neașteptat activă, ca de exemplu atunci când o dă pe sluga ei Zilpa soție lui Yaakov, ea o face urmând inițiativa lui Rahel de a o da

acestui pe Bilha.

Și iată că odată cu trecerea anilor, cele două personaje și-au schimbat statutul în conștiința, ca și în memoria poporului: Rahel, cea care nu putea procrea, a devenit "mama fiilor (lui Israel)" iar Lea, cea care era secundanta surorii sale în inima lui Iacov, a rămas cunoscută drept „soția lui Iacov”.

Profetul Ieremia scrie despre Rahel, care își plânge fiii pe drumul spre Ierusalim (Ieremia 31:14-16): Așa a spus Adonai:

„Un glas se aude în Rama, bocet și plâns amar, Rahel își plânge fiii, refuză să fie consolată pentru fiii care nu mai sunt”. Dar intervine Adonai: „Oprește-ți glasul din plâns și ochii din lacrimi, căci există o răsplată pentru munca ta, iar fiii se vor întoarce din țara dușmanului. Există o speranță pentru viitorul tău și fiii se vor întoarce în teritoriul lor”.

Așa că este ușor de înțeles faptul că femeia care era iubirea vieții lui Iacov, deși era sterilă, Rahel, a devenit în conștiința poporului veritabila mamă a poporului Israel, iar cuvântul *fiii* se repetă de trei ori în această profeție, fiind un cuvânt - cheie în tot paragraful. Sunt multe legende despre poporul evreu ieșind din exil și implorând-o pe Rahel să-i ajute să se elibereze și să revină în țara lor. Să nu uităm că Rahel este mama lui Mașiah Ben Iosef, cel care va pregăti venirea lui Mașiah Ben David, care la rândul lui este unul din copiii lui Lea. Aceasta este Rahel, care este înmormântată singură într-un loc anume, în care s-a săvârșit din viață, situat la mijlocul drumului între Ierusalim și Hevron, mormânt celebru, care astăzi este vizitat de mii de pelerini, în timp ce Lea este înmormântată lângă Iacov în cavitatea muntelui patriarhilor, în Mearat Hamachpela din Hevron.

Față de Rahel, Lea, care are în poveștile din cartea Genezei o imagine de mamă (în fond, majoritatea poporului Israel este alcătuită din copiii ei), poziție construită de-a lungul anilor cu modestie și perseverență, este înmormântată lângă soțul ei Iacov, ca și celelalte mame, conform ultimei dorințe exprimate de Iacov.